

Ісаченко Вікторія Павлівна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки та цільної роботи,
Буркало Олена
магістр II року навчання
факультету соціальної та психологічної освіти

МОЛОДЬ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Соціальна робота з молоддю – специфічний вид професійної діяльності, спрямований на життєзабезпечення молодого покоління, що здійснюється державними, регіональними, муніципальними, а також комерційними та громадськими організаціями, окремими громадянами [5, с.65]. Цей вид діяльності включає в себе комплекс правових, соціально-медичних, економічних, психологічних, педагогічних, організаційно-профілактичних, інформаційних та інших заходів щодо запобігання розвитку негативних явищ і тенденцій в середовищі підростаючого покоління, а також по формуванню суспільно-значущих властивостей молодого покоління відповідно до стратегічних орієнтирів розвитку соціуму. Характерною особливістю соціальної роботи з молоддю є залучення самих молодих людей до соціальних заходів.

Як особливий вид діяльності соціальна робота з молоддю містить цілий ряд компонентів: об'єкт, суб'єкт, предмет, зміст, функції, засоби, цілі і завдання.

Соціальна робота з молоддю відрізняється складністю чіткого визначення об'єкта її діяльності. По-перше, через відсутність чіткого визначення вікових меж молоді (як соціально-демографічної групи), які історично і соціально обумовлені і даний час включають період від 14 до 35 років. Встановлення вікових меж завжди умовно та індивідуально, а також залежить від географічних, регіональних, національних, історико-культурних (традиції і звичаї народів) і навіть політичних чинників. Особливо це

відноситься до періодів дорослішання. У сучасному суспільстві перехід від дитинства до дорослості, тобто молодість, підрозділяється на два етапи: підлітковий вік і юність (ранню і пізню). Хронологічні межі цих вікових груп визначаються абсолютно по-різному [3].

У світовій практиці немає загального підходу до визначення вікових меж молоді. У законодавствах багатьох країн про молодь частіше зустрічається верхній 25-річний віковий поріг. Для окремих правовідносин він може бути вище (30 років) або нижче (21 рік). В Організації Об'єднаних Націй (ООН) використовується універсальне визначення поняття "молодь" (визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ)): "ООН для узгодження статистичних даних між регіонами визначає "молодь" як особи віком від 15 до 24 років без обмеження права іншого визначення державами-членами. Вся статистична інформація ООН щодо молоді базується на цьому визначенні, про що свідчать щорічні статистичні доповіді та звіти, опубліковані в системі ООН з питань демографії, освіти, зайнятості та охорони здоров'я» [4].

ЮНІСЕФ як і інші агенції системи ООН користується у своїй роботі визначенням ВООЗ щодо віку, а саме: «Молодь» – особи віком від 15 до 24 років (інформація з офіційного сайту Всесвітньої організації охорони здоров'я) [4].

«Молоді люди» – особи віком від 10 до 24 років (інформація з офіційного сайту Всесвітньої організації охорони здоров'я) [4].

У конвенції ООН про права дитини дано таке визначення: дитиною є кожна людська істота до 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше [6].

Періодизація дорослішання в нашій країні є найбільш заплутаною. В радянський період середня вікова межа молоді визначалася від 14 до 30 років. У сучасній Україні фактична рівноправність молоді з іншими суспільними групами забезпечується встановленням молодим громадянам у віці від 14 до 35 років, що дають можливість реального здійснення ними основних прав.

Тим часом, чинним законодавством для молодих фахівців встановлено, що нижня межа працездатного віку – 16 років (п. 13 ст. 1), але щодо молодого працівника (громадянина України віком до 35 років), не фіксує нижню межу вступу особи до ринку праці, а також не містить згадки щодо її працездатності. Згідно ж ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»[3], молодь, молоді громадяни – це громадяни України віком від 14 до 35 років

Таким чином, молодим працівником слід вважати особу з 14 до 35 років, а це не узгоджується із п. 13 та п. 16 ст. 1 ЗУ «Про зайнятість населення» [1].

Віком повноліття в Україні вважається 18 років [7]. У деяких випадках, передбачених законом, неповнолітній, який досяг 16-річного віку, може бути визнаний повністю дієздатним, наприклад, якщо особа працює за трудовим договором; займається підприємницькою діяльністю за згодою батьків, опікунів; або за рішенням суду воно може бути визнано повністю дієздатним (емансиповані). В юриспруденції, міжнародних документах використовується також термін «дитина підліткового віку» (14-17 років).

Зроблений екскурс в проблему визначення меж молоді дозволяє констатувати заплутану ситуацію в спробах провести чітку межу у віковій класифікації молоді, а значить і труднощі у визначенні вікових характеристик молоді як об'єкта соціальної роботи.

Молодь (в широкому сенсі) можна визначити як велику сукупність групових спільнот, що утворюються на основі вікових ознак і пов'язаних з ними субкультур, менталітету, соціальної психології та основних специфічних видів діяльності в різних сферах життя. У більш вузькому сенсі молодь – це соціально-демографічна група, що виділяється на основі обумовлених віком особливостей соціального становища, їх місця і функцій в соціальній структурі суспільства, специфічних інтересів і цінностей, потреб і видів життєдіяльності [2].

У нашій роботі ми будемо дотримуватися вікових меж молоді, визначених чинним Законом «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (від 14-35).

Об'єднання підлітків і молодих людей в єдиний об'єкт соціальної роботи дозволяє ефективніше реалізовувати принцип превенції. Співробітникам соціальних установ по роботі з підлітками та молоддю необхідно діяти не тільки в тісному взаємозв'язку один з одним, але і на основі єдиних принципів організації соціального захисту підростаючого покоління.

По-друге, існує складність у визначенні того, чи всі представники молоді потребують допомоги соціальних працівників, або тільки деякі – так звані підлітки і молоді люди «групи ризику».

З точки зору соціальної роботи, її об'єктом є всі індивіди, групи і спільноти, що знаходяться у важкій життєвій ситуації і потребують професійної сторонньої допомоги для її успішного вирішення. Молодь в силу своєї специфіки, найбільш гостро потребує допомоги з боку дорослих, так як у неї відсутні необхідні навички і засоби для самостійного функціонування (освіта, досвід, вміння, матеріальні засоби і ін.).

У зв'язку з тим, що сім'я є найважливішим інститутом соціалізації, виховання і освіти молодого покоління, вона також повинна бути найважливішим об'єктом впливу молодіжних соціальних працівників, в завдання яких повинно входити також надання родині підлітка необхідної професійної допомоги та підтримки на всьому шляху дорослішання і становлення молодої людини: зміцнення сім'ї, навчання рідних, допомога у вихованні, створення сприятливого психологічного клімату в будинку, допомога кризовим, неблагополучним сім'ям, а також інші види діяльності, що сприяють сприятливому фізичному та духовному розвитку молодого покоління.

Таким чином, об'єктом соціальної роботи з молоддю повинні бути, на нашу думку, такі категорії молоді: підлітки (14-17), молодь (18-35), а також

родини з неповнолітніми дітьми підліткового віку. Крім самих підлітків і молоді, а також сімей з дітьми підліткового віку, зусилля соціальних працівників повинні бути спрямовані і на їхнє найближче соціальне оточення: сусідів, друзів, однокласників і т.д., так як на поведінку будь-якої людини, а тим більше молоді, величезний вплив робить її «референтна група» як негативне, так і позитивне.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>, вільний. – Назва з екрана.

2. Закон України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32138.html , вільний. – Назва з екрана.

3. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>, вільний. – Назва з екрана.

4. Заява ЮНІСЕФ щодо офіційного визначення ООН поняття "молодь" // Міністерство молоді та спорту України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/11998> (дата звернення 10.09.2018) – Назва з екрана.

5. Іванов О.І., Кондратьєва Я.В., Криворученко В.К., Лукичев О.В., Щегорцов А.А. та ін. Словник по Ювенології: 300 термінів / Під загальною ред. Є.Г. Слущького, І.В. Скормарцевой. – СПб .: БІС-принт, 2002.– 338 с.

6. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [офіційний веб портал]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021, вільний. – Назва з екрана.

7. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2947-14>, вільний. – Назва з екрана.